

การบริหารงานวิชาการตามหลักอริยบท 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดหนองคาย
ACADEMIC ADMINISTRATION ACCORDING TO THE FOURFOLD ARYAPADA OF
THE PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOLS UNDER GENERAL EDUCATION
DEPARTMENT NONG KHAI PROVINCE*

พระมหาฐิติวัตร ฐิตินันท์

พระฮอนด้า วาตสัทโท, จุฬารัตนภรณ์ ธนะแพทย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Phramaha Thitiwat Thitiwattano

PhraHonda Vatasatto, Chulaphanporn Thanaphaet

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

E-mail: Thitiwattano@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดหนองคาย 2) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอริยบท 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดหนองคาย การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ประกอบไปด้วย 1) การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 123 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 5 คน/รูป วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดหนองคาย พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุดคือ คือ ด้านนิเทศภายในสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านการวัดผลและประเมินผล และ ระดับการปฏิบัติต่ำสุดคือ การบริหารงานหลักสูตร

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอริยบท 4 คือ 1) ด้านการบริหารหลักสูตร ควรใส่ใจรักในการดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตร วิเคราะห์หลักสูตร ส่งเสริมให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ ควรหมั่นวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู และนำผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มาวิเคราะห์ ปรับปรุงพัฒนาต่อไป 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรเอาใจใส่ในการสร้างสื่อการสอนที่ดึงดูดความสนใจ ทันสมัย ในยุคดิจิทัล 4) ด้านการวัดผลและประเมินผล ควรวิเคราะห์กระบวนการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐาน ติดตาม ประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ 5) ด้านการนิเทศภายใน ควรหมั่นศึกษาสภาพปัจจุบัน

* ได้รับบทความ: 29 พฤศจิกายน 2564; แก้ไขบทความ: 18 ธันวาคม 2564; ตอรับตีพิมพ์: 31 ธันวาคม 2564

ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาของบุคลากร ติดตามตรวจสอบการประเมินผล เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาครั้งต่อไป

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ; หลักอิทธิบาท; โรงเรียนพระปริยัติธรรม

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the academic administration of Phrapariyattidhamma schools, General Education, in Nong Khai Province; 2) to present the academic administration in accordance with the Four Iddhipāda Dhamma (Path of Accomplishment) of Phrapariyattidhamma schools, General Education, in Nong Khai Province. This study was carried out by means of the mixed methods research including 1) the quantitative research using the questionnaire probing the information from 123 respondents; the obtained information was analyzed by the following statistics: Percentage, Mean and Standard Deviation; 2) the qualitative research using the interview form to collect the data from a target group of 6 informants. The data were interpreted by the content analysis.

The research results are as follows:

1. The academic administration of Phrapariyattidhamma schools, General Education, in Nong Khai Province was statistically rated a high level of practice in both overall perspective and studied aspects. The most practical one was seen in the aspect of ‘Internal supervision’, followed by ‘Assessment and evaluation’ and the least practical was that of ‘Curriculum administration’.

2. The way of the academic administration in accordance with the Four Iddhipāda Dhamma is that 1) Curriculum: administrators should have a passion for operating the curriculum development, course analysis and promotion of academic strength; 2) Learning management: teachers should regularly plan the activities of teaching and learning, analyze the results of learning activities for further improvement; 3) Learning and teaching materials: administrators and teachers should pay attention to the creation of attractive and modern teaching materials in the digital age; 4) Measurement and evaluation: the standard operating process should be analyzed to monitor and evaluate the results effectively; 5) Internal supervision: administrators and teachers should regularly study, monitor and evaluate the current conditions, problems and needs of the development of personnel as a guideline for the next development.

Keywords: Academic Administration; Four Iddhippāda; Phrapariyattidhamma school.

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรมของบุคคล สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วน พอเหมาะในทุกๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถธำรงรักษาความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด” (พระบรมราโชวาท, 2560) เป็นพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีพระราชดำรัสความสำคัญของการศึกษาว่าเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติที่ประเทศกำลังก้าวเข้าสู่สังคมขนาดใหญ่ ทั้งในระดับภูมิภาคและสังคมโลกประกอบกับในภูมิภาคนี้จะมีการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนมีความพยายามที่จะเชื่อมโยงกันของประเทศในอาเซียนกับนอกภูมิภาคอาเซียนจึงมีความจำเป็นต้องสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศรวมทั้งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และระบบ Logistics ที่สำคัญของประเทศ ทั้งด้านการคมนาคม การสื่อสาร การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศที่สำคัญมากและขาดไม่ได้ คือ การพัฒนาคน เพราะฉะนั้นจึงเป็นโจทย์สำคัญของการจัดการศึกษาและปฏิรูปการศึกษาของไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556) โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษาไว้ โดยมุ่งจัดการศึกษาที่เป็นเลิศด้วยการทำให้โรงเรียนมีคุณภาพ การเรียนการสอนมีคุณภาพ ห้องเรียนมีคุณภาพและผู้เรียนมีคุณภาพได้มาตรฐานสูงในระดับสากล แนวนโยบายและแนวปฏิบัติดังกล่าวข้างต้นจะบรรลุผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับโรงเรียนเพราะโรงเรียนเป็นหน่วยงานในระดับปฏิบัติที่สำคัญที่สุดที่จะนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545, 2545)

การจัดการศึกษาทุกประเภท ทุกระดับนั้น งานด้านวิชาการนับเป็นงานที่มีความสำคัญ อย่างยิ่ง เพราะจุดมุ่งหมายของการบริหารวิชาการอยู่ที่การสร้างผู้เรียนให้มีคุณภาพมีความรู้มีจริยธรรมและมีคุณสมบัติตามที่ต้องการ งานวิชาการเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพและความสำเร็จของ สถานศึกษา ความสำเร็จของสถานศึกษามักจะพิจารณาจากคุณภาพของผลผลิต คือ ตัวนักเรียน ดังนั้น คุณภาพของผลผลิตจึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ด้วยเหตุนี้การบริหารงานด้านวิชาการ จึงเป็นงานที่สำคัญของผู้บริหารที่จะต้องรับผิดชอบในการใช้ หลักการในการบริหารงานด้านนี้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยถือว่างานวิชาการเป็นงานหลัก เป็นงานที่ เกี่ยวข้องกับคุณภาพของผู้เรียนในเชิงคุณภาพและปริมาณ ส่วนงานอื่นๆ ถือเป็นงานที่มีความสำคัญ รองลงมาและเป็นงานสนับสนุน เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร และการจัดการเรียน การสอน (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, 2550) ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา ดังนั้น ขอบข่ายของงานวิชาการไว้ว่า การบริหารงานวิชาการจะประกอบด้วยงานดังต่อไปนี้ คือ การบริหารหลักสูตร การจัดทำแผนงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดตารางสอน การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อเป็นการพัฒนาครูผู้สอนให้ก้าวหน้าทันวิทยาการ เทคโนโลยีใหม่ๆ การจัดสื่อการเรียนการสอน การจัด

ห้องสมุดเป็นที่รวมหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์และวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นแหล่งวิทยาการ ให้นักเรียนได้ศึกษาและค้นคว้าเพิ่มเติม การวัดและประเมินผล เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบและวิเคราะห์ผลการเรียนและการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็น การช่วยเหลือแนะแนวครูให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553)

สภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนาที่สำคัญอยู่หลายๆ ประเด็นไม่ว่าจะเป็นในด้านคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษา ในปัจจุบันของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ยังไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคมในวงกว้าง ความไม่ชัดเจนในอัตลักษณ์ของการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทที่ควรจะเป็นอย่างแท้จริง ประสิทธิภาพของระบบการดำเนินการด้านการบริหารจัดการ และการจัดการศึกษา ที่ยังไม่มีทิศทางพัฒนา

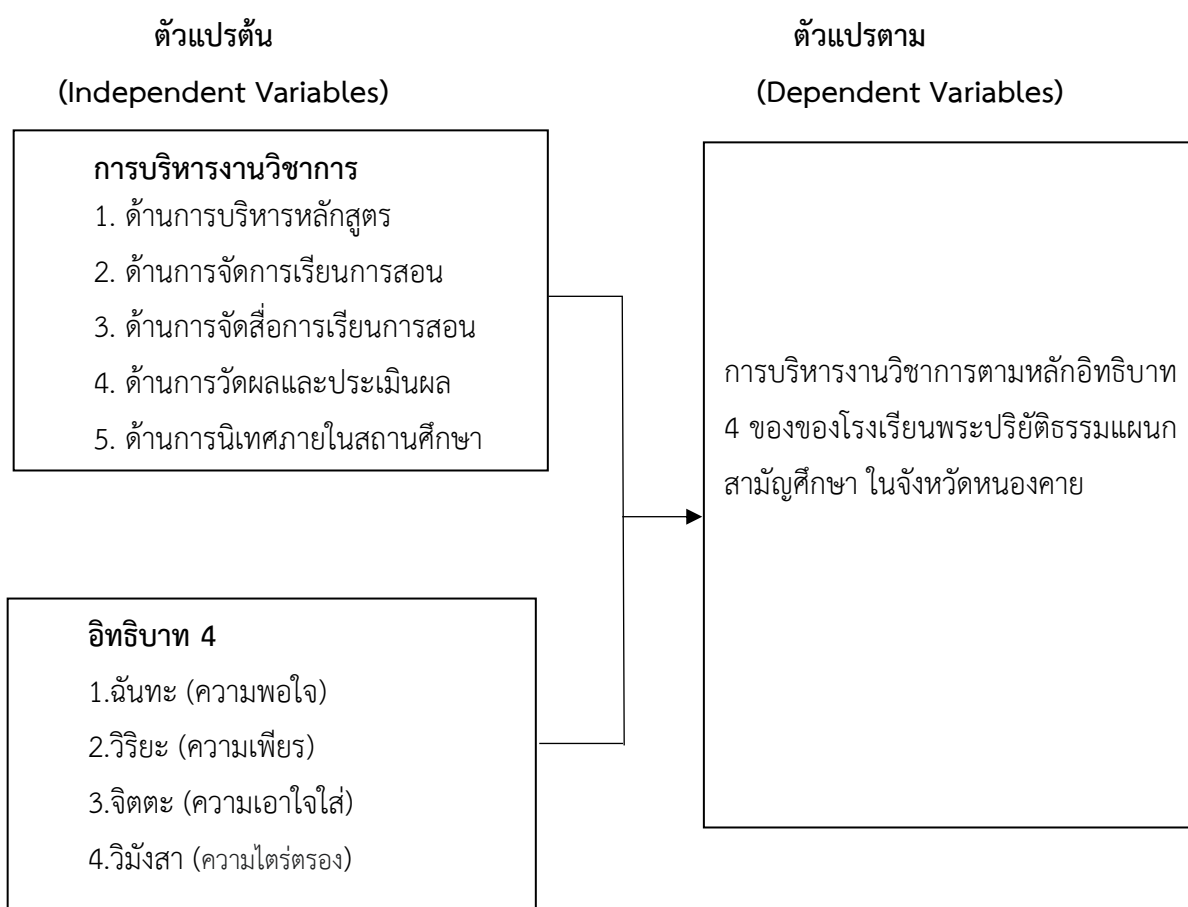
การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จึงสนใจที่จะศึกษาในการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่องอิทธิบาท 4 มาเป็นแนวทางการพัฒนางานด้านวิชาการ และพัฒนาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัด ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดหนองคาย
2. เพื่อเสนอแนวทางการงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดหนองคาย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การบริหารสถานศึกษาตามอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยนำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอน	วิธีการวิจัย	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลการวิจัย
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในจังหวัดหนองคาย	1. ใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างจำนวน 123 คน	1. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในจังหวัดหนองคาย
ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริการงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในจังหวัดหนองคาย	1. วิเคราะห์เอกสาร 2. การสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมาย 5 รูป/คน	1. การวิเคราะห์เนื้อหา	แนวทางการบริการงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในจังหวัดหนองคาย

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมายดังนี้

1) ประชากร ได้แก่ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในจังหวัดหนองคาย ซึ่งมีจำนวน 179 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในจังหวัดหนองคาย ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางของ (Krejcie and Morgan) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 123 คน

3) กลุ่มเป้าหมายได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จำนวน 2 รูป ครูผู้สอน 3 รูป/คน รวม 5 รูป/คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยจะสร้างขึ้นเอง จากแนวคิด ทฤษฎี ที่ได้ทบทวนมาแล้ว แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ตามลักษณะของคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) โดยถามเกี่ยวกับเพศ อายุ วุฒิสถาบันทางการศึกษา และประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดหนองคาย

2) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยมีประเด็นคำถามสำคัญเกี่ยวกับหลักการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพและการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

1) ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

2) ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในจังหวัดหนองคาย ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis)

5. การสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวม

ตารางที่ 2 การบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวม

ด้านที่	การบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดหนองคาย	ระดับการปฏิบัติ (n = ๑๒๓)			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1.	การบริหารงานหลักสูตร	4.54	.83	มากที่สุด	5
2.	การจัดการเรียนการสอน	4.77	.27	มากที่สุด	3
3.	การจัดสื่อการเรียนการสอน	4.80	.34	มากที่สุด	4
4.	การวัดผลและประเมินผล	4.74	.41	มากที่สุด	2
5.	การนิเทศภายในสถานศึกษา	4.86	.32	มากที่สุด	1
รวม		4.78	.28		

จากตารางที่ 2 การบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในจังหวัดหนองคายพบว่า โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.78$ S.D.=.28) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย การจัดสื่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ($\bar{X}=4.86$ S.D.=.32) รองลงมาคือ การวัดผลและประเมินผล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.80$ S.D.=.34) และที่มีระดับการปฏิบัติต่ำที่สุดคือ การบริหารงานหลักสูตร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.54$ S.D.=.83)

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดหนองคาย

1) ด้านการบริหารหลักสูตร ควรมีใจรักในการดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตร วิเคราะห์หลักสูตร ส่งเสริมให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ ควรหมั่นวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู และนำผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มาวิเคราะห์ ปรับปรุงพัฒนาต่อไป 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรเอาใจใส่ในการสร้างสื่อการสอนที่ดึงดูดความสนใจ ทันสมัย ในยุคดิจิทัล 4) ด้านการวัดผลและประเมินผล ควรวิเคราะห์กระบวนการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐาน ติดตาม ประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ 5) ด้านการนิเทศภายใน ควรหมั่นศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาของบุคลากร ติดตามตรวจสอบการประเมินผล

อภิปรายผล

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้พบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดหนองคาย พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุดคือ คือ ด้านนิเทศภายในสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านการวัดผลและประเมินผล และ ระดับการปฏิบัติต่ำสุดคือ การบริหารงานหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับ วชิรินทร์ ปะนามะเก (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัญหาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 3) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ได้แก่ การส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารหลักสูตร การศึกษาดูงาน สถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การดำเนินการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ผู้บริหาร และคณะครูมีการทำวิจัยอย่างน้อยปีละ 1 เรื่อง และมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาสื่อ นวัตกรรมทางการศึกษาอยู่เสมอ มีการนิเทศภายในโดยผู้บริหารและคณะครูอย่างสม่ำเสมอ มีการดูแลและช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบใช้กระบวนการ PDCA ในการพัฒนา ระบบการประกันคุณภาพภายใน

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดหนองคาย พบว่า 1) ด้านการบริหารหลักสูตร ควรใส่ใจรักในการดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตร วิเคราะห์หลักสูตร ส่งเสริมให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ ควรหมั่นวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู และนำผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มาวิเคราะห์ ปรับปรุงพัฒนาต่อไป 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรเอาใจใส่ในการสร้างสื่อการสอนที่ดึงดูดความสนใจ ทันสมัย ในยุคดิจิทัล 4) ด้านการวัดผลและประเมินผล ควรวิเคราะห์กระบวนการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐาน ติดตาม ประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ 5) ด้านการนิเทศภายใน ควรหมั่นศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาของบุคลากร ติดตามตรวจสอบการประเมินผลซึ่งสอดคล้องกับ ภัฏญลักษณ์ จันทรวินุญ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตร ควรใส่ใจรักในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดหลักสูตร หมั่นประชุมวางแผนจัดการเรียนการสอนด้วยใจรักอยากให้เกิดผลสำเร็จควรจัดอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการการจัดทำหลักสูตร มีการดำเนินการตามแผนงานวิชาการด้วยความขยันหมั่นเพียร เอาใจใส่ฝึกฝนคิดค้นจัดทำโครงการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตร มีการกำกับติดตามการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอด้วยความเอาใจใส่ ร่วมกันสรุปและประเมินผลในการใช้หลักสูตร และนำผลการประเมินผลการใช้หลักสูตรไปปรับปรุงใช้ในการบริหารงานวิชาการ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ ควรมีการจัดการเรียนการสอนด้วยใจรัก จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้อีกเพื่อการเรียนการสอน สนับสนุนครูให้

เอาใจใส่ในการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เอาใจใส่ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ และจัดกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักพิจารณาและวิเคราะห์ในการเรียนการสอน 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรจัดผู้สอนที่มีความพอใจและความรักในการสอนเพื่ออบรมการหาสื่อการเรียนการสอน บำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนให้อยู่ในสภาพดีด้วยความอดทน มีความขยันอดทนในการนวัตกรรมการศึกษามาใช้ จัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการผลิตสื่อการเรียนการสอนด้วยความโปร่งใส สุจริต ตรวจสอบได้ และติดตามประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอน 4) ด้านวัดผลและประเมินผล ควรมีความพอใจในการวัดผลและประเมินผลที่ได้ตามสภาพเป็นจริง หมั่นประชุมชี้แจงเกี่ยวกับระเบียบการวัดและประเมินผล มีความขยันวางแผนการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนตลอดการปีการศึกษา สร้างเครื่องมือวัดผลโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ด้วยความอดทน เอาใจใส่ในผลการวัดผลและประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน และติดตามตรวจสอบการวัดและประเมินผลการศึกษาเพื่อปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น

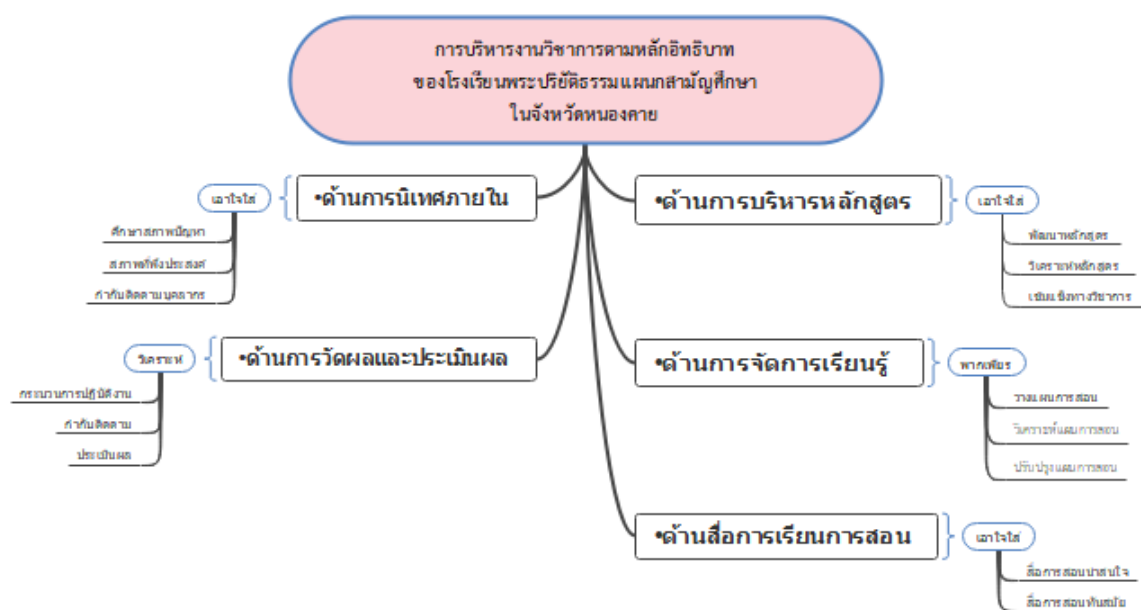
บทสรุป

1. การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดหนองคาย พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุดคือ คือ ด้านนิเทศภายในสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านการวัดผลและประเมินผล และ ระดับการปฏิบัติต่ำสุดคือ การบริหารงานหลักสูตร

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 คือ 4) ด้านการบริหารหลักสูตร ควรใส่ใจรักในการดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตร วิเคราะห์หลักสูตร ส่งเสริมให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ ควรหมั่นวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู และนำผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มาวิเคราะห์ ปรับปรุงพัฒนาต่อไป 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรเอาใจใส่ในการสร้างสื่อการสอนที่ดึงดูดความสนใจ ทันสมัย ในยุคดิจิทัล 4) ด้านการวัดผลและประเมินผล ควรวิเคราะห์กระบวนการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐาน ติดตาม ประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ 5) ด้านการนิเทศภายใน ควรหมั่นศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาของบุคลากร ติดตามตรวจสอบการประเมินผล เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาครั้งต่อไป

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดหนองคายโดยบูรณาการจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ได้องค์ความรู้ดังนี้

1) ด้านการบริหารหลักสูตร ควรมีใจรักในการดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตร วิเคราะห์หลักสูตร ส่งเสริมให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ ควรมั่นวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู และนำผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มาวิเคราะห์ ปรับปรุงพัฒนาต่อไป 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรเอาใจใส่ในการสร้างสื่อการสอนที่ดึงดูดความสนใจ ทันสมัย ในยุคดิจิทัล 4) ด้านการวัดผลและประเมินผล ควรวิเคราะห์กระบวนการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐาน ติดตาม ประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ 5) ด้านการนิเทศภายใน ควรมั่นศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาของบุคลากร ติดตามตรวจสอบการประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) ผู้บริหารจัดทำแผนการบริหารวิชาการและการจัดการเรียนรู้ไว้อย่างเป็นระบบมีทิศทางยุทธศาสตร์ และเป้าประสงค์ที่ชัดเจนอย่างต่อเนื่อง
- 2) ผู้บริหารมีกระบวนการปฏิบัติงานและระบบงานที่เป็นมาตรฐานติดตามประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอย่างเป็นระบบ
- 3) ผู้บริหารจัดทำเอกสารหลักฐานงานวิชาการเพื่อรองรับการประเมินหรือ นิเทศการศึกษาเป็นปัจจุบันโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้
- 4) ผู้บริหารวางแผนในการสร้างหรือผลิตบุคลากรทางวิชาการที่มีคุณภาพโดยฟังเสียงส่วนรวมเป็นหลักในการคัดเลือกบุคลากรเข้ารับการพัฒนาตนเอง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการวิจัยโดยเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการตามหลักพุทธธรรมข้อ อื่นๆ เช่น อริยสัจ 4 พรหมวิหาร 4 สัมปยุตธรรม 7 มรรคมีองค์ 8 เป็นต้น
- 2) ควรมีการศึกษการบริหารงานเชิงพุทธบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ฝ่าย คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและ ด้านการบริหารงานทั่วไป เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). 8 นโยบาย การศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กัญญลักษณ์ จันทรวินบูลย์. (2561). แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.
- พระบรมราชาโชวาท. (2560). พระราชทานแก่คณะครูและนักเรียนที่ได้รับพระราชทานรางวัลฯ. สืบค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2563. จาก <http://nawaporn.wordpress.com>.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. (2545). สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2563. จาก <https://www.bic.moe.go.th/images/stories/Porrorbor2542.pdf>.
- ภาวิดา ธราศรีสุทธิ. (2550). การจัดและการบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วัชรินทร์ ปะนามะเก. (2558). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. *Journal of Humanities and Social Sciences Nakhon Phanom University*, 5(2) :52-61.